

## ŠPECIALIZAČNÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM PRE ŠPECIALIZAČNÝ ODBOR – PRACOVNÉ LEKÁRSTVO

### a) Charakteristika špecializačného odboru a dĺžka trvania špecializačného štúdia

Pracovné lekárstvo je základný špecializačný odbor zameraný na hodnotenie vplyvu pracovných podmienok (*faktorov pracovného prostredia a spôsobu vykonávania práce*) na zdravie pracujúcej populácie. Hlavnou náplňou odboru je:

- určovanie postupov pri ochrane a podpore zdravia pri práci s cieľom udržania zdravia, zvýšenia výkonnosti a práceschopnosti,
- hodnotenie zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na výkon práce a posudzovanie zdravotných kontraindikácií na práce vyžadujúce osobitnú zdravotnícku starostlivosť,
- zisťovanie iniciálnych prejavov poškodenia zdravia pri práci (*zapríčinených, resp. zhoršovaných vplyvom pracovných podmienok*), diagnostika a diferenciálna diagnostika, posudzovanie profesionálnych a neprofesionálnych chorôb, zhoršujúcich sa vplyvom práce, ich evidencia, rozhodovanie o ďalšom pracovnom zaradení,
- organizácia a poskytovanie lekárskej prvej pomoci pri pracovných úrazoch a profesionálnych otravách,
- poradenstvo pre zamestnávateľov a zamestnancov v otázkach výchovy zdravia pri práci, osvojovania si základov poskytovania predlekárskej prvej pomoci,
- spolupráca s klinickým a preventívnym pracovným lekárstvom a ďalšími medicínskymi odbormi, zamestnávateľmi pri plnení týchto úloh,
- navrhovanie konkrétnych preventívnych opatrení zo získaných prehľadov o pracovných podmienkach a z rozborov chorobnosti,
- súčasťou hlavných úloh odboru je aj výskum v tejto oblasti.

**Dĺžka trvania špecializačného štúdia je 4 roky.**

### b) Určenie stupňa vzdelávania, dĺžky a obsahu odbornej zdravotníckej praxe potrebnej na zaradenie do špecializačného štúdia v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo

Podmienkou pre zaradenie do špecializačnej prípravy je úspešné absolvovanie vysokoškolského doktorského štúdia v odbore všeobecné lekárstvo (MUDr.).

### Prijatie na štúdium

Na štúdium možno prijať absolventa medicíny, ktorý ovláda slovom i písmom slovenský jazyk a môže vykonávať činnosť lekára v Slovenskej republike.

### c) Rozsah teoretických vedomostí, praktických zručností a skúseností potrebných na výkon špecializovaných pracovných činností

Školenc o špecializáciu v pracovnom lekárstve musí mať vedomosti z vnútorného lekárstva v rozsahu, ako je stanovený pre spoločný internistický kmeň.

Predatestačná príprava v rámci špecializačného odboru pracovné lekárstvo prebieha formou tématických kurzov a seminárov, prípadne školiacich miest so zameraním na:

- vedomosti potrebné na rozpoznanie a zhodnotenie poškodenia zdravia, pre včasnú a efektívnu diagnostiku a liečbu akútnych a chronických profesionálnych poškodení zdravia vzniklých z vystavenia organizmu fyzikálnym, chemickým, biologickým škodlivinám pri

práci (*etiológia, patogenéza, klinika, diagnostický a liečebný postup, prevencia chorôb z povolania*)

- vedomosti z klinickej toxikológie (*aj z oblasti životného prostredia*), znalosť biologických expozičných testov (BET) a schopnosť samostatnej práce s toxikologickou informačnou databázou
- organizačné zabezpečenie a realizáciu preventívnych lekárskeho prehliadok zamestnancov
- znalosti o zdravotných kontraindikáciách pracovníkov pri rozhodovaní o zaradení do rizikovej práce s eventuálnym posúdením aptibility
- vedomosti pre navrhovanie preventívnych opatrení smerujúcich ku ochrane a podpore zdravia pracovníkov
- využitie aplikovaného manažmentu a marketingu na poskytovanie služieb zdravia pri práci
- znalosti pôsobenia fyzikálnych, chemických, biologických, psychosociálnych faktorov na zdravie. Teoretické vedomosti z fyziológie práce, ergonómie, duševnej hygieny, psychológie práce, základov epidemiológie a štatistiky profesionálnych poškodení zdravia, analýzy expozícií a rizík v pracovnom prostredí.
- ovládanie vybraných častí právnych predpisov, vzťahujúcich sa na oblasť činnosti pracovného lekársstva a bezpečnosť pri práci, spôsobu poskytovania zdravotníckych informácií v poradenskej činnosti, teória výučby prvej pomoci, ochrany a podpory zdravia pre zamestnancov a zamestnávateľov

### **Rozsah praktických zručností a skúseností**

**Pre získanie špecializácie v špecializačnom odbore pracovnom lekársťve musí školenec prakticky ovládať a samostatne vykonávať nasledujúce výkony.**

Školenec o špecializáciu v pracovnom lekársťve musí mať praktické zručností a skúseností z vnútorného lekársťva v rozsahu, ako je stanovený pre spoločný internistický kmeň.

Rozsah praktických zručností a skúseností z pracovného lekársťva:

1. základné lekárske vyšetrenie (anamnéza, fyzikálne vyšetrenie), diagnostický plán, diferenciálna diagnostika, konzultácie so špecialistami, terapeutický plán, epikritické zhodnotenie,
2. diagnostický záver, vypracovanie prepúšťacích lekárskeho správ s odporúčením, s posudkovým hodnotením, s uvedením ďalších postupov, kontroly a liečby,
3. podrobná pracovná anamnéza a zhodnotenie vhodnosti pracovného zaradenia vo vzťahu ku vykonávanej rizikovej práci pri chorobách z povolania, resp. pri ohrozeniach chorobami z povolania a aj u neprofesionálnych ochorení, zhoršujúcich sa vplyvom určitej práce),
4. vedenie zdravotníckej dokumentácie, vizity atď. ako lekár samostatne pracujúci pod dohľadom pri lôžku a v ambulancii.

<b>Počty prijatých, vyšetrených, liečených a prepustených pacientov na pracovisku klinického pracovného lekársťva a toxikológie</b>		
1.	Štandardná ústavná klinická prax: príjem, vyšetrenie, liečenie a prepustenie	100
2.	Ambulantná prax u pacientov	100
3.	Preventívne lekárske prehliadky pracovníkov	50

<b>Požadované diagnostické a terapeutické výkony v klinickom pracovnom lekárstve a klinickej toxikológii:</b>	
oboznámenie sa s princípmi metód toxikologickej analýzy v pracovnom lekárstve pri akútnych otravách a u biologických expozičných testov, ciele odbery biologického materiálu na toxikologické vyšetrenie	50
Praktická aplikácia využitia výsledkov biologických expozičných testov cytogenetického vyšetrenia v diagnostike, liečbe a prevencii profesionálnych ochorení	50 5
hodnotenie rtg snímky pľúc	100
hodnotenie rtg snímok pľúc podľa ILO klasifikácie pneumokonióz	100
vyhodnotenie EKG	200
interpretácia výsledkov záťažových EKG	10
interpretácia výsledkov Holterovho monitorovania TK a EKG: spolu	20
hodnotenie spirometrie	100
vykonanie pletyzmografického vyšetrenia aj pri zaťažení	20
vyhodnotenie záznamov	100
samostatné orientačné vyšetrenie a vyhodnotenie zrakovej ostrosti pomocou optotypov	50
praktické vykonanie skúšky šepotom so zameraním na zistenie straty sluchu	50
hodnotenie a interpretácia skriningovej tónovej audiometrie s vyhodnotením sluchovej straty	50
indikácie a interpretácia výsledkov základných USG vyšetrení	50
aktívna asistancia pri realizácii expozičných testov pri podozrení na profesionálnu astmu bronchiálne	5
vyhotovenie hlásenia a správy o podozrení na profesionálne poškodenie pre lekára odboru klinického pracovného lekárstva a toxikológie	20
a pre príslušné oddelenie preventívneho pracovného lekárstva na UVZ	20
ovládanie postupov v urgentnej medicíne a lekárska prvá pomoc pri pracovných úrazoch a otravách, resuscitácia, transport chorých (evidencia o pacientoch)	20
schopnosť posúdenia pracovného zaradenia na základe aktuálneho zdravotného stavu pri preventívnej lekárskej prehliadke so zreteľom na príslušné kontraindikácie v zmysle právnych predpisov podľa druhu rizika v práci z toho:	100
pri praxi na klinickom pracovnom lekárstve	z toho: 50
počas praxe u vybraných praktických lekárov pre dospelých, resp. na oddeleniach služieb zdravia pri práci).	50

<b>Požadované výkony v oblasti preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie</b>	
posúdenie pracoviska a pracovnej činnosti vlastným pozorovaním	5
vypracovanie časovej snímky konkrétnych profesií	2
praktické oboznámenie sa s metódami merania fyzikálnych, chemických a biologických faktorov pracovného prostredia s vyhodnocovaním výsledkov pracovných podmienok:	
hluk	3
prach	5
chemické látky	5
karcinogénne a mutagénne látky	3
biologické látky	2
vibrácie	5
tepelné zaťaženie	1

Znalosť správneho odberu vzoriek ovzdušia a biologického materiálu, znalosť expozičných limitov - prípustných expozícií a praktická schopnosť ich aplikácie,	
vypracovanie hygienického posudku (prieskumu) pod dohľadom o zaťažení faktormi pracovného prostredia a charaktere pracovnej činnosti pri podozrení na choroby z povolania	5
zhodnotenie časovej snímky a fyzického zaťaženia podpornopohybového aparátu pod dohľadom a neuropsychického zaťaženia	5 2
posúdenie ergonomického riešenia pracovného miesta	5
posúdenie prevádzkového poriadku pre pracoviská s chemickými faktormi karcinogénmi	5 3
biologickými faktormi	2
vypracovanie, posúdenie predloženého návrhu preventívnych opatrení na ochranu zdravia zamestnancov	5
aktívna účasť pri výchove ku ochrane a podpore zdravia zamestnancov a zamestnávateľov,	
aplikácia metód bioštatistiky, informatiky a epidemiológie v oblasti pracovného lekárstva,	
aplikácia právnych predpisov v oblasti ochrany a podpory zdravia a bezpečnosti pri práci.	

<b>Požadované výkony v oblasti praxe služieb zdravia pri práci:</b>	
vyšetrovanie, ošetrovanie, liečba ambulantných pacientov a vykonávanie ostatnej činnosti hlavne so zameraním na služby závodnej zdravotnej starostlivosti pod dohľadom,	50
vykonanie preventívnych lekárskeho prehliadok pracovníkov, kde sa uplatňujú rozličné rizikové faktory v práci.	50

Požadované výkony v rámci povinnej doplnkovej praxe na ostatných oddeleniach s evidovaním prípadov a diagnostických výkonov:

- praktické oboznámenie sa, resp. asistencia pri špecifických pomocných vyšetreniach, ktoré sa častejšie používajú pri odborných vyšetreniach so zameraním na diferenciálnu diagnostiku chorôb z povolania (*na každom pracovisku minimálne pri 20 vyšetreniach, výkonoch, príklad: neurologické vyšetrenia, EMG, EEG vyšetrenia, CT mozgu, chrbtice, hrudníka a pod.*).

Výkon odbornej zdravotníckej praxe prebieha na Klinike pracovného lekárstva a klinickej toxikológie UPJŠ LF a FN L. Pasteura, regionálnych úradoch verejného zdravotníctva a pracoviskách zabezpečujúcich služby zdravia pri práci.

#### d) Organizačná forma štúdia

Špecializačné štúdium v odbore pracovné lekársvo trvá najmenej 4 roky, začína sa spoločným internistickým kmeňom, na ktorý nadväzuje ďalšie špecializačné štúdium v pracovnom lekársve. Špecializačné štúdium má teoretickú a praktickú časť. Školenc sa počas štúdia oboznámi s príslušnými právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na oblasť poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Hodnotenie špecializačnej prípravy

- podľa programu špecializačného študijného programu robí **priebežné hodnotenie** školiteľ s príslušnou odbornou spôsobilosťou pre výkony v odbore
- školencom evidované praktické povinné, doplnkové absolvované činnosti na školiacich aj iných dielčích určených pracoviskách **priebežne** potvrdzujú a hodnotia príslušní odborní lekári týchto pracovísk v *záznamníku činností*
- školencom je **priebežne** evidovaná, potvrdená účasť na školiacich akciách a účasť na odborných medicínskych fórach v rámci špecializačnej prípravy
- celkový záznam o absolvovaní praxe, **celkové hodnotenie** komplexu konkrétnych činností a zhodnotenie priebehu špecializačného štúdia písomne **realizuje školiteľ do indexu odbornosti**

**e) Rozsah a zameranie odbornej zdravotníckej praxe počas tzv. spoločného chirurgického kmeňa vykonávanej na jednotlivých pracoviskách, jej minimálna dĺžka a časový priebeh**

Školeneц počas špecializačného štúdia v odbore pracovné lekárstvo absolvuje:  
Spoločný internistický kmeň v rozsahu najmenej 24 mesiacov.

Vlastné špecializačné štúdium sa realizuje na akreditovaných pracoviskách odboru klinické pracovné lekárstvo a toxikológia a preventívne pracovné lekárstvo, trvá najmenej 24 mesiacov.		
1.	klinické pracovnom lekárstve, z toho: 1. na lôžkových oddeleniach 2. na ambulanciách ( <i>počas praxe sa priebežne oboznámi s činnosťou laboratória priemyselnej toxikológie a genotoxikológie</i> ),	12 mesiacov 8 mesiacov 4 mesiace
2.	ambulancia posudkového lekára,	1 mesiac
3.	dermatovenerologická ambulancia	1 mesiac
4.	u praktických lekárov pre dospelých, viacročne vykonávajúcich zmluvnú závodnú lekársku starostlivosť a preventívne lekárske prehliadky, prípadne prax na pracoviskách služieb zdravia pri práci	3 mesiace
5.	alergologicko-imunologická ambulancia	1 mesiac
6.	pracoviská preventívneho pracovného lekárstva úradov verejného zdravotníctva	4 mesiace
7.	oddelenie životného prostredia a oddelenie výchovy k zdraviu úradov verejného zdravotníctva	1 mesiac
8.	oddelenie epidemiológie úradov verejného zdravotníctva	1 mesiac

Špecializačná príprava sa povinne uskutočňuje odbornou zdravotníckou praxou, odbornou a špecializačnou činnosťou na výučbových základniach lôžkových a ambulantných zariadení vnútorného lekárstva, klinického pracovného lekárstva a klinickej toxikológie, v Úradoch verejného zdravotníctva, resp. v ďalších akreditovaných pracoviskách preventívneho pracovného lekárstva a u vybraných praktických lekárov pre dospelých resp., kde sú ku tomu možnosti, prednostne v pracoviskách služieb zdravia pri práci. Špecializované štúdium sa uskutočňuje pri výkone lekárskeho povolania formou celodennej prípravy v rozsahu zodpovedajúcom stanovenej týždennej pracovnej dobe podľa Zákonníka práce.

Princíp kreditového systému a jeho rozpracovanie za jednotlivé činnosti a výkony:

Teoretická časť 30%

samostatné bádateľské štúdium, kurzy (prípadne školiace miesta), odborné stáže, odborné vedecké podujatia (regionálneho charakteru, nadregionálneho charakteru a medzinárodné podujatia), prednášková činnosť vrátane pedagogickej činnosti, publikačná činnosť a vedecko-výskumná činnosť

Praktická časť 70%

Klinické pracovné lekársvo vrátane špecializovaných ambulancií	43,75%
praktické zručnosti	23,75%
výkony	20%
Preventívne pracovné lekársvo (výkony)	17,5%
Služby zdravia pri práci	8,75%